

2021_ANUL GOGA - ANUL TINERILOR OȚELIȚI (IX):

vrem și pentru mort dreptate! - literatură și politică - ne cufundam în marele suflet al țaranului - cel mai mare rezervor de energie națională? - capitalul meu!

șagunism - tribunism

Încă din copilărie, muntenii aceștia se deprind a îndura, fără a fi înfrânți de ele, tot felul de calamități ce dau peste ei ...

DE DEMULT Luminare Împărate!

**- Scriem carte cu' ntristare,
Ne-au luat pășunea domnii, fără lege și'ntrebare...
Iar noi patru juzi cu toții nu știm slova și scrisoarea,
Punem degetul pe cruce și'ntărim și noi plânsoarea...
mama era, după naștere și de felul ei, dela munte;
tata era de pe câmpie.**

muntele reprezintă ... mai mult contactul cu realitatea ... mai mult acțiunea ...
cîmpia reprezintă orizontul larg, tendința de nostalgie, de povestire ...

două îndeletniciri ... literatură și politică

pe urmele lui Octavian Goga, în Rășinari!

1856 1938 Aurelia Goga

1851 1905 Iosif Goga

2021 Anul Goga - anul tinerilor oțeliți

Opinia lui Octavian Goga despre părinți și rășinăreni o regăsim în „Fragmente auto-biografice”; continuăm reproducerea: «Tatăl meu era preot la această biserică, ce își avea daniile ei de munți, cum spun hrisoavele, care se păstrează acolo, dela Matei Basarab. Dacă aș face o disecare a stării mele sufletești, ar trebui să mă întreb care e cauza acelei dualități, care, ca o fatalitate, m'a urmărit în viață? **Literatura de o parte și de alta chemarea către trebile publice;** pe de o parte, **abstracțiune,** pe de altă parte, **jocul realităților?** Eu cred că și aici aș găsi un fel de deslegare în sens atavic. În ce privește părinții mei, **mama era, după naștere și de felul ei, dela munte; tata era de pe câmpie.**

Vedeți deci o îmbinare sufletească: **muntele reprezintă prin psihologia lui mai mult contactul cu realitatea, mai mult tendința de a intra în afunzimi, mai mult acțiunea, câtă vreme cîmpia reprezintă orizontul larg, tendința de nostalgie, de povestire.** Aceste două elemente s'au transmis în sufletul meu și sub povara lor se menține această sbuciumare paralelă, care se traduce în cele două îndeletniciri ale vieții mele: **literatură și politică.**

Sînt întrebat dacă dintre figurile Ardealului evocate în poezia mea sînt unele care s'au întipărit din copilărie? De sigur că da! Eu am trăit pînă la vîrsta de 9 ani la sat: **am trăit însă nefiind țaran, ci ca un înregistrator conștient al satului.**

Am privit satul și l-am despiciat programatic, dându-mi seama că el e **cel mai mare rezervor de energie națională**; am crezut dela început, prin transmisiunea strămoșilor și părinților mei, în ideea de rasă; am crezut deci în sat, fiindcă **satul era sinteza care reprezenta înaintea mea marele tot: neamul. Am cutreerat satul cu ochii deschiși**, conștient că fac o analiză permanentă și că fiecare clipă de contact al meu cu țărănimea e o clipă de studiu, de interpretare, de **disecare a aceluia izvor de energie, care se confundă, în judecata mea, cu însuși rostul existenței noastre**. Am crezut în sat și am căutat în sufletul poporului nostru; și vă spun sincer că, în acest microcosm, am descoperit oglindindu-se o viață sufletească foarte bogată. Dacă s'ar gândi cineva să-și ia asupra lui sarcina ca să caute la sat toate figurile pe care le-au eternizat marile literaturi. Le-ar găsi de sigur, într-o formă rudimentară, dar le-ar găsi acolo. **Există la țară și Hamlet și Tartuffe: există Avarul lui Moliere; există Othello**; toate figurile complicate și toate marile pasiuni clocotesc jos în adâncime. Nu e nevoie de un plastron, ca să simți un suflet bătând și instincte foarte puternice manifestându-se. **Eu am urmărit toate figurile satului și am luat legătura mea sufletească cu ele; mi-am dat seama că osatura poporului e la țară și că, dacă vrem să credem într'o logică viitoare a evenimentelor, care să ne salveze, trebuie să credem în țăran și în sat**. Deci eu, din fragedă copilărie, **am urmărit satul, cu toate figurile lui. Am avut contact cu toate frământările anonime, cu toate bucuriile, începând dela botez și pînă la coborîrea în pămînt**. Participînd însă la această viață a satului continuu, am rămas oarecum deasupra mulțimii, un observator al ei, înregistrator conștient al tuturor evenimentelor dimprejurul meu. Mă duceam la horă - mai puțin la horă - mă duceam mai mult la șezători, dar aceasta nu la Rășinari, ci într'o comună de pe Târnave, de unde era tatăl meu, unde aveam o moșioară, și mă lăsam furat de atmosferă de nostalgie, de lene, de căldură a sufletului, care se respira acolo în nopțile de vară. Fiindcă eu mă întorceam dela școală la țară numai vara - eram la școala ungurească dela Sibii, unde am mers cînd aveam 9 ani, după ce terminasem școala primară din Rășinari, și din care am ieșit fără să știu o vorbă ungurește -la țară, vara mă apropiam de popor, treceam în mijlocul țaranilor, făceam să se înlătore acel sentiment de diferențiere socială, care perzista în primele clipe, și urmăream zi cu zi, ceas cu ceas, tot ce era frământare sufletească în jurul meu. În serile de vară, cînd se țineau șezătorile pe prispă, eram și eu chemat la ele și asistam, de sigur robit și de farmecul cîntecului, dar și de conștiința că trebuie să-mi îmbogățesc **capitalul meu de folclor românesc**; sînt amintiri simpatice și stărui cu drag asupra lor.

Cînd mă duceam între țărani, pentru primul moment se făcea liniște între ei; era acea mișcare de jenă a săteanului, care nu-și traduce imediat sentimentele în fața noului venit; dar peste cîteva minute, legătura sufletească cu ei fiind luată, începea acel fluid să circule între noi, începeau cîntecele și eu mă întorceam dela aceste întreprinderi, încărcat de muzică și povestiri, venind dela aceste incursiuni cinegetice cu prada mea, care de sigur că era **substratul sufletesc al operelor mele**. Pe urmă începea în sufletul meu elaborarea aceea chinuitoare a cuvintelor, care trebuie să-și dea întîlnirea în creerul unui om, cînd două noțiuni se întîlnesc și se îmbrățișază pentru a nu se mai despărți niciodată. Dacă aș căuta să hotărăsc printr'un fel de analiză, uitîndu-mă foarte adînc în mine, de unde purced legăturile mele indestructibile cu viața populară, aș ajunge pînă acolo, la acele clipe ale serilor de vară, cînd, **împreună cu părinții mei, acel preot dela țară, cu mama mea, și cu frații mei, toată familia ne cufundam în marele suflet al țăranului nostru**».

Din vremea copilăriei e inspirată poezia „**DE DEMULT**”, poetul devenind conștient - treptat - de menirea lui: a da glas acestor suferințe! Ultima speranță a românilor transilvăneni era „**măritul împărat**”

de la Viena (vol. „Poezii”, 1905): «**Tot mai rar s’aud în noapte clopotele dela strungă,/ Patru inși la popa’n casă țin azi sfat de vreme lungă./ Într’un sfeșnic ard pe masă două lumânări de ceară,/ Plin de grije, peană nouă, moaie popa’n călimară: *** „Patru juzi din patru sate, dela Murăș mai la vale,/ Cu supunere, se’nchină astăzi Înălțimii tale,/ Luminat Țămpărate! - Scriem carte cu’ ntristare,/ Ne-au luat pășunea domnii, fără lege și’ntrebare .../ Scaune-aveam și’n miezuine le-au fost pus de mult bătrânii/ De pe când în țara asta numai noi eram stăpânii .../ Nu mai sunt acum pe câmpuri, toate le-a sfîrmat dușmanul/ Și pe Ionuț al Floarii ni l-au prăpădit sărmanul./ Ne mor vitele’n ogradă și ni-e jale nouă foarte/ Și’nălțate Țămpărate, noi n’am vrea să facem moarte!/ Dar ne vrem moșia noastră, vrem și pentru mort dreptate!/ Ale Înălțimii tale slugi supuse și plecate,/ Am trimis această carte și precum ca să se știe,/ Scris-am cu popa Istrate în ziua de Sfânt-Ilie./ Iar noi patru juzi cu toții nu știm slova și scrisoarea,/ Punem degetul pe cruce și’ntărim și noi plânsoarea.” *** La fereastră’s zori de ziuă și pătrund încet în casă,/ Juzii trei de gânduri grele, stau cu coatele pe masă./ O nădejde luminează fețele nemângâiete,/ A’ntărit scrisoarea popa; la tot colțul o pecete./ Moș Istrate se ridică, și cu mâna tremurată/ Pune cartea în năframă, de trei ori împăturată.../ Înțolit de drum jitarul Radu Roată se ivește,/ Vechi căprar din cătănie știe carte pe nemțește./ El așează’n sân scrisoarea și sărută mâna popii,/ Juzi-i strâng odată mâna, le mijesc în gene stropii./ Stau cu popa’n pragul porții, ochii lor spre drum se’ndreaptă,/ Când cu traista subsoară și toiagu’n mâna dreaptă,/ În sclipirea dimineții, care rumenește satul,/ Radu Roată pleacă’n lume cu scrisoare la’mpăratul».**

Despre „**tipul și caracterul rășinărenilor**” ne povestește primul monograf al comunei, prof. Victor Păcală: «**Încă din copilărie, muntenii aceștia se deprind a îndura, fără a fi înfrânți de ele, tot felul de calamități ce dau peste ei. Oțeliți în lupta continuă cu natura împrejmuitoare, rezistă ostenelelor și boalelor și supoartă cu ușurință lipsa de hrană și intemperiiile**».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-goga-anul-tinerilor-oteliti-ix-vrem-si-pentru-mort-dreptate-literatura-si-politica-ne-cufundam-in-marele-suflet-al-taranului-cel-mai-mare-rezervor-de-energie-nationala-capitalul-meu-156891.html>

În: *Tribuna*, 1 martie 2021